

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Svmma Diana

Diana, Antonino

Coloniae Agrippinae, 1656

Iuramentum

urn:nbn:de:hbz:466:1-40647

IUDICIUM TEMERARIUM.

Iudicium temerarium fit, cum quis absque sufficienti fundamento iudicat in malum de proximo suo, eumque apud se vilipendit. Estque ex suo genere peccatum mortale contra iustitiam*, si concurrunt hæc tria, quod scilicet quis deliberatè iudicet, sine sufficientibus indiciis, & asseueranter absque vlla formidine: quæ omnia cum raro simul concurrant, raro peccatum mortale iudicij temerarij committitur. Vide Tannerum in 2.2. disp. 4. quæst. 3. dub. 2. num. 39. Valentia tom. 3. disp. 3. quæst. 4. punct. 3. & alios parte 3. tractat. 5. resolutione 31. post medium.

Admittit paruitatè materia.

2 Excusat quoque paruitas materiæ, ut si quis temerè iudicaret in re leuis momenti, peccat et solum venialiter. Ita Lessius lib. 2. c. 29. dub. 2. num. 14. qui putat esse solum veniale, temerè iudicare, quod aliquis sit spiritus, filius Iudæi &c. Sed hoc negant Escobar de puris & nobilit. part. 1. quæst. 8 §. 2. num. 33 & alij; quia, quamuis prædictæ qualitates sint merè naturales, cum tamen apud nos afferant secum infamiam, & reputationem lædant, sunt materia grauis. Vtraque sententia est probabilis. part. 5. tract. 5. res. sol. 68.

Et semper est eiusdem speciei.

3 Cæterum omnia iudicia temeraria sunt eiusdem speciei infimæ, vnde non est necessario explicanda in Confessione diuersitas personæ, vel mali iudicati, nam moraliter omnia aduersantur vni iustitiæ commutatiuæ in specie infima. Quod etiam dic de detractionibus & contumeliis. Ita Sancius disp. 5. num. 10. part. 3. t. 4. res. 67. §. In res. 28. Vide verb. Circumstantia, num. 33.

IURAMENTVM.

Iuramentū de scriptio. Species.

Iuramentum est, Dei, in alicuius dicti confirmationem inuoca-

tio. Quadruplex est. Assertorium, in quo aliquid præsens, vel præteritum affirmatur, aut negatur. Promissorium, in quo aliquid iureiurando promittitur. Comminatorium, in quo promittitur malum pœnæ. Execratorium, in quo aliquid siue promittendo, siue asserendo affirmatur, vel negatur, apponendo sibi pœnam.

2 In iuramento tres conditiones requiruntur, veritas, iustitia, necessitas. Veritas mendacio opposita, quæ ad iuramentum requiritur est, cum homo dicit, quod sentit, siue in re ita sit, siue nõ. Igitur si iurans aliquid, putat ita esse in re, iuramentum iustum est, etiam si reuera non ita sit*. Imò in foro conscientiæ potest quis iurare, quod à viro fide digno audiuit, quod tamen non sufficit in exteriori iudicio, in quo testis tenetur reddere rationem sui dicti, & alij sunt testes de dicto, alij de causa scientiæ. Ita Sanchez in sum. tom. 1. lib. 3. c. 4. num. 13. p. 4. tr. 4. res. 77. & obiter olim in p. 3. tr. 1. res. 66. in fine.

3 Sed an liceat inducere aliquem ad iurandum falsum, quod tamen ipse ex ignorantia verum putat? Negat Azorius tom. 1. lib. 10. c. 11. quæst. 2. quia præceptum de non committeado crimine, obligat etiam ad vitandum crimen in altero, seu ad non inducendum alium ad actum materialem talis peccati. Sed contraria sententia Hurradi in. 2. 2. disp. 173. sect. 17. §. 199. est probabilis, quia proximus nunc non inducitur ad actum formaliter malum, cum ille non peccet iurando, nec materialiter, quia materia hic & nunc potius est bona, quàm mala, quia est actus Religionis, & honor Dei, non iniuria. Non enim induco ad iuramentum falsum, quia hoc iuramentum est moraliter verum. Nec ipse teneor illum hominem veritatem docere; si enim non teneor vitare illius peccatum cum meo graui damno, multo minus teneor vitare ignorantiam, quæ non est peccatum. part. 5. tract. 7. resolutione 14.

4 Contra verò, ait idem Mendoza Minimève rò ad verū sect. 15. §. 200, non licet inducere aliquem ad iu-

quod ipse ad iurandum verum, quod ille ignorat, nescit, nisi iuraturus prius sibi persuadeat rem usquam de ita esse, probabiliter fundamenco, nam veritate iurare sine dictamine pratico de honestate iuramenti, est peccatum mortale. Licet igitur, prius persuadere illi rem ita esse, & postea illum ad iurandum inducere. Ille autem non poterit iurare ita aliter, quam scit ex dictamine pratico v.g. si audiuit a fide digno Antonium esse nobilem, iurare poterit, illum esse nobilem, non autem se id scire. Similiter, si rem ita esse probabiliter credit absque ulla probabilitate dubitandi, non potest iurare id vidisse, &c. p. 3. r. 7. resolutione 10.

Licet potest ab aliquo iuramentum, quod fieri potest bene, timetur tamen futurum falsum, cui aliqua necessitate, aut utilitate.

5 Petere ab aliquo iuramentum, qui timetur falsi iuraturus, secundum Sylviu in 2. 2. quaest. 92. art. 4. concl. 2. est peccatum mortale scandalum, quod probatur ex auctoritate & exemplo luculentum D. Augustini. Sed merito Suarez de Relig. tom. 1. lib. 3. c. 15. num. 10. contrariam sententiam docet, dummodo non petatur, ut reus iuret falsum, & ad sit iusta causa petendi iuramentum, ut necessitas aliqua, vel utilitas. Nam non tenentur abstinere a petendo actum cum graui damno, quem quis, bene & male praestare potest, quamuis ex sua malitia sit male praestaturus. Et B. Augustinum explicat propriis ipsis verbis p. 5. tract. 7. res. 9.

Lurare amphibologicè potest.

6 Licitum est, ex iusta causa iurando, uti amphibologia proferendo scilicet iuramentum, quod a circumstantibus accipitur in sensu communi, ipse vero proferens aliud subintelligit. Ita Sanchez summ. tom. 1. lib. 3. cap. 6. num. 15. con. in porta Ciuitatis, an concl. 3. & alios. Igitur Clericus interrogatus in porta Ciuitatis, verum habeat aliquid de quo soluenda sit gabella, ille habens, potest iurare, quod non. intendens, quod non obligatur ad gabellam soluendam. Ita D. Antonius p. 2. tit. 10. cap. 1. §. 1. Secundò, interrogatus in iudicio, an debeat centum sibi mutuata, si illa secreto restituit, potest respondere, se non debere. Vel si debet quinquaginta, potest negare petita pro ut perun-

Summa Diana.

tur. Ita Naldus v. Interrogatus, num. 2. Tertiò, si quis a te petat mutuò librum, quo tu indigeas, vel quem timeas minime restituendum, iurare potes, illum non habere, subintelligendo, ut illum accomodes. Ita Millardus tom. 2. cap. a persona 80. num. 2. Quartò, si persona priuata compellitur iurare importunis precibus, tunc potes iurare cum aequiuocatione. Ita Interrogatus Rodriguez summ. tom. 1. cap. 190. num. 7. tunc quo v. Quintò, in interrogationibus communibus, Quid comeditis? Quod pergis? Quid noui est? &c. iurare possumus, Nos nil noui Confessarius habere, subintelligendo, quod tibi dicere interrogandus debemus, &c. Ita Rodriguez, ibid. cap. 246. num. 4. Sextò, Confessarius interrogatus de peccato audito in confessione, potest iurare, se illud nescire, subintelligendo, tamquam homini subiectus. Et si compellatur iurare, se non audisse, id iurare potest, subintelligendo, tamquam purum hominem. Et tandem, si impius utgeat, an audierit ut Deus, iurare etiam potest, se non auduisse, subintelligendo, ad modum causa principalis. Ita Grassius part. 1. lib. 1. cap. 23. num. 3. Septimo, potest quis iurando negare suum crimè occultum, subintelligendo, ut publicum. Ita Petrus Nauarra de restit. li. 4. c. 2. nu. 379. Octauò, si quis a iudice interrogatus cum iuramento, an Franciscum interfecerit, si illum in propriam defensionem interfecisset, negare posset, subintelligendo, de homicidio criminoso. Ita Lessius lib. 2. c. 42. d. 9. num. 47. Nondò, si est probabilis opinio, quod taxa alicuius rei sit iniusta, & propterea venditor falsis ponderibus, vel alias iustitiam sibi compensat, a iudice postea interrogatus, potest id totum iure iurando negare, subintelligendo, se iniuste fecisse. Ita Sanchez summ. tom. 1. lib. 3. ca. 3. num. 29. Decimò, qui necessitate, vel utilitate compulsus, offert se ad iurandum nemine petente, potest uti amphibologiis, quia habet iustam causam. Ita Sanchez ibid. num. 21. contra Lessium vbi sup. Undecimò reus iuridicè interrogatus de delicto, quod sine ipsius confessione plene probati non potest, potest illud iurando negare. Ita ad vitanda graua tormenta sibi sal-

mutuare librum sibi necessarium. Campussue primata ite. rate. Interrogatus. Quid noui est? Confessarius. Interrogatus de peccato audito in confessione. Vel de re aliqua qua uis pacto occulta. Interrogatus a iudice de homicidio inculpabili. Vel etiam de facto legitimo. Offerens se ad iurandum in necessitate se vel utilitate. Reus interrogatus de delicto reo a iudice, ut vitet mortem, vel graua tormenta. Et denique sum quilibet t. e.

Cccc

omni casta in quo id exigit necessitas. Vel utilitas circa corpus. Honorem. Rem familiariam. Sed cum debita intentione.

Sum crimen imponere. Vide verb. Reus. Denique potest quis iurare simpliciter falsum, addendo aliquid mēte, ex quo iuramentū sit verū, quoties interuenit iusta causa. I. Ista causa esse potest necessitas vel utilitas ad salutē corporis, honoris, rerū familiarium: vel etiam quando iniusta interrogatio proponitur. Verum in his casibus animus iurantis non debet esse, fallere proximum, sed occultare veritatem, quam manifestare non expedit. parte 3. tract. 5. resolutione 30.

7 Iurare verbis amphibologicis sine iusta causa, vt quod Princeps sit in aula, intelligendo pīctum, probabilius est, esse peccatum mortale, vt aiunt Lessius lib. 2. cap. 42. dub. 9. num. 46. & alij. Sed etiam probabile est, non esse mortale extra iudicium, & p̄iudicium: nam in tali iuramento deficit sola necessitas, seu discretio, quia non deberet sine necessitate contra audientium sensum amphibologicē iurari. Sed iuramentum, cui deficit sola discretio, non est peccatum mortale. Ergo. Ita Sanchez sum. tom 1. lib. 3. c. 6. num. 22. & alij. ibid. in fine. & parte 2. rr. 15. res. 25.

8 Iuramentū falsa inaduenter prolata ex praua consuetudine, ait Torres in 2. 2. quasi. 98. art. 3. disp. 3. esse peccata mortalia, quia sunt voluntaria in causa, p̄pter prauam consuetudinem nō correctam. Sed contraria sententia tenenda est cum Sancio disp. 20. num. 5. quia vbi quis per propositum non amplius iurandi falsum prauam consuetudinē retrahat, nō sunt amplius voluntaria nec in se, nec in causa. Erit tamen aliquod peccatū, negligentia in extirpanda praua consuetudine, parte 3. tract. 5. res. 62. adeoque tantum in causa. parte 10. tractat. 14. resolutione 13.

9 Iuramentum promissorium de faciendo peccatum est. Et quidem quamuis sit de veniali, ait Tutrianus esse peccatū mortale, quia in eo adducitur Deus, vt fideiussor peccati facendi, & ideo grauis iniuria illi infertur. Contrariam autem sententiam ipse improbabilem putat. Quæ tamen est probabilissima, eamque tenet Tannerus in

2. 2. disp. 5. quasi. 5. dub. 1. num. 14. & alij communiter apud ipsum, ratione paritatis materię. parte 4. tractat. 4. resolutione 60.

10. Quoad obligationem iuramenti promissorii, valde probabile est iuramentum adiectum fictæ promissioni inducere obligationē: quia hoc est de natura iuramenti promissorii. Et iurans tenetur efficere, vt iuramentum sit verum, si potest, ne adducat, vel adduxerit Deum in testem falsi. Ita Lessius lib. 2. c. 42. dub. 8. n. 38. Sed contraria sententia Ochagauia de sac. tract. 1. quasi 6. num. 3. est etiam satis probabilis, & ferē communis: quia iuramentum sequitur naturam actus seu promissionis, cui adnectitur; ergo si promissio ficta non obligat: nec iuramentum obligat. Adde quod tale reuera non est iuramentum, quamuis exterius habeat similitudinem iuramenti non enim intendit iurare, qui non intendit se obligare. parte 5. tract. 14. resolutione 33. & 34.

11 Iuramentum metu, aut p̄lo adiectum contractui inualido, & a iure reprobatum, obligat in conscientia: quia nec iure naturali, nec humano irritum est. Itaque qui iurauit latroni minitanti dare 100. aureos, tenetur dare; quamuis hoc iuramentū & similia relaxari possint ab Episcopo, & computari per Bullam. Ita Becanus in 2. 2. quasi 89. part. 4. rr. 4. res. 29. Sed contraria sententia Azorij 10. 1. lib. 11. c. 7. quasi. 2. est etiam probabilis. Vide verb. Metu. nu. 4. part. 3. tract. 4. res. 278. & parte 4. tract. 4. resolutione 19. & 28. Si quis iurasset infideli dare pro redemptione 1000 aureos, etiam si modo iniusto captus esset, teneretur satisfacere iuramento idque propter scandalum, ne nomen Dei blasphemaretur apud gentes. Soto lib. 8. q. 1. art. 7. idem dicendum, si iurasset se rediturum in captiuitatem, etiam cum mortis periculo, propter eandem rationem p. 11. tract. 2. res. 35.

12 Iuramentum adiectum promissioni prodigie, obligat solum pro quantitate licita inralimicos liberalitatis. Vnde iuramentum de dando meretrici obforai.

Iuramentū adiectum promissioni fictæ probabilis est obligare.

Probabile est etiam non obligare.

Adiectum autem contractui inualido obligat.

Iuramentū dandi meretrici centū aureos non obligat.

Iuramenta falsa vix expraua consuetudine post sufficientem illam extirpationem non sunt peccata mortalia.

Iuramentū de faciendo peccato veniali, est veniale.

obligat, nisi ad solutio- ne solitam. fo ratiatio 18 centum aureos, non obligat nisi pro illa quantitate, quam viri paris conditionis cum iurante consueverunt dare. Ita Sotus lib. 4. quest. 7. art. 1. ad 2. contra Caietanum in 2. quest. 32. art. 7. Adde quod multi probabiliter tenent, promissionem factam meretrici pro actu turpi, secluso iuramento non obligare in conscientia, etiam post actum tuppē. part. 5. tract. 4. res. 27.

Iuramenta in servandis statuta Civitatum, Collegiorum & c. si sunt in usu, qui non observant, sunt per iuri, ex cap. querelam, de iur. iur. Si vero aliqua usu recepta non sunt, aut abrogata sunt per contrarium usum, illa non observantes non sunt periuri, nam iurantes intelligunt illa servare more recepto. Ita Megala conf. 81. nu. 1. Quia in materia iuramenti violati tunc est gravis pro periurio mortali, quando tanti momenti est, ut secluso iuramento statutum obligaret ad mortale ratione materie. Ita Sanchez sum. tom. 1. lib. 3. c. 40. n. 10. contra Megalam ubi sup. 4. Aduerte autem quod si aliquid ex talibus statutis reuocatum esset a facultate habente, iuramentum illud seruandi cessaret. Ita Sanchez ubi sub p. 3. tract. 6. resolutione 39.

Iurans in materia graui inducit obligationem sub mortali, etiam si nolit, nisi leuem. Ad implendum iuramentum non oportet prestare promissum cum intentione illud implendi.

14 Iurans in materia graui, non potest se obligare ad venialem culpam, non enim limitate potest obligationem, cum Deum adducat in testimonium rei promissæ. Ita Suarez in 3 part. tom. 4. disp. 38. sect. 7. num. 5. part. 3. tract. 6. res. 91. §. Hinc. 15 Ad implendum iuramentum satis est prestare promissum, absque eo quod prestetur cum intentione satisfaciendi pro iuramento. Nam absque hac intentione iam prestatur quod quis prestare iurauit. Ita Sanchez sum. tom. 1. lib. 1. cap. 13. num. 18. contra Suarez de Relig. to. 2. lib. 4. c. 10. num. 8. Plus addit Lessius lib. 2. c. 32. dub. 10. num. 59 iuramentum scilicet impleri etiam, si res iurata prestetur cum animo expresso non satisfaciendi iuramento per talem rem. Quæ omnia applica præceptis, & votis. part. 3. tr. 6. res. 7. part. 9. sr. 1. res. 17. sicut habens intentionem vo-

uendi Castitatem, aut seruandi illam, & se ad eam per votum, aut iuramentum obligandi, etiam cum intentione non adimplendi, validum est votum, vel iuramentum. Sanchez ibid. in fine.

16 Iuramentum de non ludendo valet, etiam si iurans habeat intentionem abstinentiæ a ludo modicæ quantitatis, & qui alias, secluso voto vel iuramento, esset actus virtutis eutrapeliæ. Ita Sanchez sum. tom. 1. lib. 3. c. 18. n. 2. tract. 3. contra Nauarrum man. cap. 12. n. 11. Admittit tamen paruicatem materie, iuxta ea quæ dicemus infra V. Ludus, num. 14. part. 5. tr. 5. resolutione 38.

17 In iuramento & voto de non bibendo vinum, materia peccati mortalis esset tantum vini, quantum sufficeret pro vno potatu moderatè bibentis. Ita Sanchez sum. to. 1. lib. 4. c. 12. n. 21. part. 5. tr. 5. res. 37.

18 Et hæc dicta sunt secundum probabiliter sententiam Soti de iust. l. 8. quest. 1. art. 7. & quest. 2. art. 3. & aliorum contra Lessium lib. 2. c. 42. dub. 5. n. 23. & alios, quod in iuramento promissorio detur paruicetas materie. Nam si daturia violatione voti, cur non dabitur in violatione iuramenti, quod ex S. Tho. in 2. 2. q. 89. art. 8. est minor obligatio? Ideo Vilalobos tom. 2. r. 16. diff. 5. n. 9. ait quod iurans per annum quotidie dicere semel Ave Maria, non peccat mortaliter, etiam si omitat per totum annum Vide Escobar part. 1. quest. 6. §. 5. n. 40. part. 4. tr. 4. res. 70. & part. 5. tr. 5. res. 4. At in violatione iuramenti assertorij non datur paruicetas materie, quia quamuis res iurata sit parua, non tamen est paruum, confirmare mendacium iuramento, & adducere Deum in testimonium falsitatis. Ita Sanctus Relus de blasphem. 4. dub. 2. n. 8. & alij Res. 4. cit.

19 Iuramentum ignorantie non tollit præsumptionem scientiæ in contrarium, si illa adest. Ita Alexander in addit. in v. tamen breuius & alij contra Portellum part. 1. cas. 27. n. 3. docentem, quod præsumptionem in iuramento super ignorantia excludit præsumptionem iuris in contrarium ex illentem parte 5. tractat. 1. 4. resolutione 24. & §. Dico primò.

Valet ratio castitatis sine intentione adimplendi. Iuramentum de non ludendo in quavis modica quantitate, obligat.

Iurans non bibere vinum, si bibat ordinariam portionem vini, peccat mortaliter. Secus si minus. Nam in iuramento promissorio datur paruicetas materie.

Secus in assertorij.

Iuramentum de ignorantia tollit præsumptionem iuris in contrarium.

20 Iuramentum an possit à Principe prohiberi nè fiat, vel si fiat, an possit impedire eius effectum ita, vt non obliget,

*Iuramenta
piavelax.
20 qui po-
test relaxa-
re vora.*

Vide verb. Statutum laicale. Quando adest dubium de validitate iuramenti, de deliberatione, de quantitate, vel qualitate materiæ, &c. Vide verb. Voti obligatio, quia est eadem, ac votiratio & obligatio. Vnde quænam iuramenta relaxari possint & commutari virtute Bullæ, aut iubilæ, inquire V. Bulla Cruciate quoad vota, nam quicunque habet potestatem relaxandi, vota, relaxare potest iuramenta pia; quia arctior est obligatio voti, quam iuramenti, & qui potest plus, potest minus. Et privilegia in fauorem animarum concessa, sunt amplianda potius, quam restringenda. Ita Tannerus in 2. disp. 5. quest. 5. dub. 1. n. 36. contra Nauarrum c. 27. num. 275. p. 3. tract. 5. ref. 25. §. Secundo.

In foro Conscientiæ solus Prælati iurantis potest relaxare iuramentum factum ab vnâ parte contrahentium, quia debet esse superior qui relaxat in hoc foro. In externo, Iudex Ecclesiasticus loci, in quo contractus est celebratus. contractus tamen obligatio planè rescindi non potest, nisi à Iudice, qui citare possit reum, vbi nota; si relaxatio, nulla putetur esse, non autem manifestè nullitas appareat, secularis Iudex se miscere non debet. Cast. Palaus to. 3. tract. 14. disp. 3. punct. 6. p. 11. tr. 1. ref. 36.

*Vari de iur
ramento fa-
cto latroni.*

22 Iuramentum latroni, vel raptori factum, est obseruandum, non solum in foro conscientiæ, verum etiam in iudiciali; vterque Molina; & Episcopus spoliatus iurans non repetere, si iuramentum fuit de suis, tenetur ad iuramentum; secus si de Ecclesiasticis. Suarez; ablato periculo vitæ, cū sit in tuto, potest quis, facto iuramento latroni de non denunciandum, eum denunciare, vel illi æquiuocè iurare. Cardin de Lug. 8. tract. 7. ref. 57.

*Valida est
renuocatio
testamenti
iurati.*

23 Controuersia est inter Doctores circa reuocationem testamenti iurati, tamen si reuocetur, valida est eius reuocatio. Card. de Lugo. part. 9. tr. 7. ref. 42.

24 Iuramentum inter Amasios ad nihilum obligat. Fagundez parte 9. tractat. 8. resolutione 9.

25 Iurans coactus vi, vel metu si habet animum non adimplendi peccat mortaliter. Lopez part. 9. tract. 8. ref. 56. habet animum adimplendi.

26 Non est licitum iurare, se velle in carcerem redire, quando agatur de periculo vitæ, maxime iniuste, nec etiam iuste, cum sit de iure naturæ conseruare vitam. Villalobos, & alij part. 9. tr. 8. ref. 57.

27 Cum prorogatur tempus ad proferendam sententiam propagatur, & obligatio parendi, ex vi prioris iuramenti. Suar. part. 9. tract. 8. ref. 7. Et si pars tradita iuramento obligatio cessat, etiam si emissum sit in honorem Dei. part. 10. tract. 14. ref. 15.

28 Tabelliones, & ministri iustitiæ non tenentur ad iuramentum de non accipiendo plus de mercede à iudice taxa pro labore sui officij, quando progressu temporis illa merces facta iniusta. Sanchez, & alij. parte 9. tractat. 8. resolutione 8.

29 Si quis alicui iuramento promissit, aliquid se daturum, potest promissarius, illam remittere. Sanchez, & alij; secus si promissio facta fuit pauperibus indeterminate, vel filiarum nubendæ, tunc ad patrem remissio iuramenti pertinet. Sanchez, & alij. p. 9. tr. 8. ref. 13.

*Promissio
facta pau-
peribus nõ
potest ad-
mitti.*

LACTICINIA.

1 Qui tenetur ieiunare ex voto, iubilæo aut pœnitentiâ, si absque Bulla in Quadragesima, vel intra annum, vbi ex consuetudine non comeduntur oua, & lacticia, ea comedit, satisfacet ieiunij, voto, iubilæo, & pœnitentiæ indictis, nisi in his expressè prohibeantur, oua, & lacticia, etsi peccaret contra præceptum Ecclesiæ prohibentis eos eis tempore Quadragesimali. Ita Sánchez quia hæc ex voto, &c. solum tenetur ad id, ad quod obligat præceptum ieiunij, vt sic. Sed pro cõtraria sententia.